Modern Görünümlü Engizisyon Ruhu

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KARAAĞAÇLI
G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, EBB Öğr. Üyesi.

1.Engizisyon ve İşleyişi

Ecnebice **Engizisyon,** Türkçe karşılığını "soruşturma ve zorla sorgulama" olarak buluyor.

Katolik Kilisesi'ne bağlı bir mahkeme sistemi olan engizisyonun oluşum amacı; "Hristiyanlıktan uzaklaşan veya dini esaslara aykırı davranan kimseleri cezalandırmaktı.

Engizisyon işlevini adli kurum olarak belirledi ama; yaptırımları akla ziyan cezalarla doldu.

Engizisyonlarda çeşitli işkenceler, devlet işlerinden men, mallarını müsadere, tutuklayıp hapse atmaktan ateşte yakmaya kadar insanlık dışı cezalar uygulandı (Albert, 1970).

Engizisyon mahkemelerinde**, s**apkınlıkla suçlanan zanlılar hakkındaki deliller okunur ve şahitler dinlenirdi. Sapkınları ihbar eden ve aleyhinde şahitlik yapanlar gizli tutulurdu. Sapkınlara zaman zaman da avukat tutma hakkı da tanınsa da zamanla sapkınları savunan avukatlar da sapkın olarak mahkemeye çağrılınca sapkınları savunacak avukat da bulunmaz olmuştur.

Engizisyonun görev alanı, önceleri vaftiz edilmiş Hristiyanların kilise öğretisine başkaldıranları yargılamakla sınırlıydı. Daha sonra şeytana tapma, zina, cadılık ve bilim adamları mahkemenin sorgulama kapsamına alınırken; Yahudiler, Hristiyanlaşmış Yahudiler, Müslümanlar veya Hristiyanlaşmış Müslümanlar da engizisyon mahkemesinde sorgulandılar (Russel, 1983).

2.Engizisyonun İşleyişi ve Ruhu;"İtirafçılıktı"

Engizisyon'un yargılama yöntemi; "itirafçılık" üzerine kuruluydu. Mahkeme önce sorgulamada mahkemeye göre, sapkın olarak suçlanana uçunu itiraf etmesini istiyor, suçunu inat edip itiraf etmezse türlü işkence yollarıyla itiraf ettiriliyordu.

Kiliseler kendisine karşı olanları; yabani hayvanları tamda olması gereken yere çekerek pusuya yatma yöntemi olan sürek avıyla yakalar; Engizisyonlarda itirafla hükümler verirdi.

Engizisyonlarda kilise, geçmişte kendisinin şikâyetçi olduğu baskı ve şiddeti fazlasıyla, üstelik de kendi dindaşlarına karşı uygulamaktan çekinmedi. Kilise bu şiddet eylemleriyle yüzyıllar boyu sürecek olan kanlı mezhep savaşlarına sebep oldu. Bu kavgaların sonunda Hristiyanlık; Katolik, Ortodoks ve Protestanlık diye farklı mezheplere ayrıldı.

3.Zamanın Ruhunda Engizisyon Tavrı; "Emperyalizmdir"

Mezhepçilik ve din ayrımcılığının emperyalizmin beslendiği alanlar olduğu dikkate alındığında; engizisyonun da o emperyal bir sömürü aracı olduğu görülür.

21. Yüzyılda bilimsel, teknolojik, sosyal, ekonomik gelişmelere rağmen hala emperyal güçler savaşlardan kaçınmıyor. Diplomasi, barış ve insan hakları güzellemelerini kimseye bırakmayanlar ırkçı milliyetçilik ve kimlik siyasetiyle de sömürüyü sürdürüyor.

"İspat ve kanıt külfetinin iddia edene ait olduğu" temel hukuk ilkesince "yemin, senet ve kesin hüküm net kanıtlar" olarak değer bulurken; "tanık, keşif, bilirkişi, senet dışındaki belgeler ve kanunda düzenlenmemiş deliller ise takdiri kanıtlar" olarak görülüyor.
Çünkü; 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu madde **6**'ya göre ispat yükü, kanunda aksi bir hükmün bulunmadığı konularda, hak iddiasında bulunan tarafa düşer" (TMK, 2001).

Buna göre de hak iddiasında bulunan taraf, hakkını dayandırdığı olguların varlığını, gerçekliğini ispat etmekten sorumluyken; kanun aksini söylemiyorsa, "iddia eden ispat edecektir, edemiyorsa da net kanıtlarla iddialarda bulunup kararlara ulaşacaktır"

4.Söz Sonunda; Hak, Hukuk ve Adalet "Temel İnsan Hakkıdır!"
Yasalar ve hukuksal teorizeler, insanlık için ortak yaşam güvenceleridir.
Orta Çağda engizisyon "bağnazlık ve hoşgörüsüzlük" gibi sıfatlarla anılırken bugün insanlık diyalog ve hoşgörü ortamında bir araya gelmekte zorlanıyor. Empati yoksunluğu da insanların birbirlerini anlama iyiliğinden uzaklaştırıyor.

Tarih ve zamanın ruhunda engizisyonu bir kere daha doğru okuyup, engizisyon türü aynı hatalara düşülmeden, üstençci dilli iletişimden, ayrımcı iş ve sosyal yaşamından ve engizisyon ruhlu itirafa zorlanan yargılamalardan uzak durulmalıdır.

Toplumsal barış ve insan haklarını lekeleyen; gelir eşitsizliği, sosyal eşitsizlik ve kamu vicdanını örseleyen adalet cezasızlığı önlenmelidir.
Modern görünümlü zamanın engizisyonu olunmamalı; hak, adalet, hukukun üstünlüğüne ve sosyal eşitliğe yakın olunmalıdır!

Kaynaklar
Albert, B. (1970). *Dine Karşı Düşüncenin Tarihi*, Çeviren: Cemal Süreyya, İstanbul: Varlık Yayınları..

Bauman, Z. (2016). **Sosyolojik Düşünmek**. Çev: Abdullah Yılmaz. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Russell, B. (1983). *Din ve Bilim*, Çeviren: Akşit Göktürk. İstanbul: Say Dağıtım.

Türk Medeni Kanunu (TMK). (2001). **Resmî Gazete** : Tarihi: 8/12/2001 Sayı: 2460

Turner, Bryan S. (2020). **Eşitlik**. Çev: Çağrı Mutaf. Ed: Bryan S. Turner. ss.286-288. İstanbul: Pinhan Yayıncılık.

Etiksel İlke
Burada yer verilen görüşlerden yapılan alıntılarda kaynak gösterilmesi etiksel olarak uygun olacaktır.

İletişim ve Erişimi
e-posta : mkara@gazi.edu.tr
Web (1) : w3.gazi.edu.tr/~mkara

Web (2) :https://avesis.gazi.edu.tr/mkara
ORCID:https://orcid.org/0000-0003-3488-1021

Süren Yayın Ortamları ve Portalları

Futbol-spor-yorum :www.yurtspor.com.yazarlar
Eğitim,sosyoloji,güncel:www.mektepligazete.com.köşeyazıları
Bilim-araştırma :www.mektepligazete.tebeşirbülten.com
Tüm yayınlar blogu :mustafakaragacli.blogspot.com

Bilişim Medyaları

Facebook (1): Kirizma
Facebook (2): Mustafa Karaağaçlı
X : M_Karaagacli_
İnstagram : mustafakaraagacli1
Youtube :AkademikAda